چهره‌های پنهان کار کودک

عکس: عباس محمدی‌مهر

مریم شیعه‌زاده: هر روز به شمارشان اضافه می‌شود و برای فهم این موضوع هم نیازی به مرور آمار و ارقام نیست. با قامت نحیف، لباس‌های ژولیده و کیسه‌های بزرگ، هر گوشه شهر به چشم می‌خورند. با هر موج تورم، با هر شوک اقتصادی و با هر رکوردشکنی جدید قیمتی، باز کودکان بیشتری برای گذران زندگی راهی خیابان می‌شوند. برای فروش کالا التماس می‌کنند. برای تمیزکردن شیشه خودروهای پشت چراغ قرمز صف می‌کشند. برای چند اسکناس مچاله، اشک می‌ریزند و ترحم می‌خرند و برای بیرون‌کشیدن اقلام بازیافتی، لابه‌لای انبوه زباله گم می‌شوند. همان‌ها که وقتی درباره آرزوهایشان می‌پرسی، اندکی مکث می‌کنند و بعد با کمی خجالت آمیخته با ترس پاسخ می‌دهند «آرزو یعنی چه؟». امروز، روز جهانی منع کار کودک است؛ روزی برای ۱۶۰ میلیون کودک کار در سراسر جهان که قربانی بهره‌کشی اقتصادی‌اند. تصور رایج از کودک کار، همان تصور رایج کودک در خیابان است؛ جایی که بتوان تراژدی شهر را به چشم دید و از فاصله‌ای نزدیک آن را لمس کرد. درحالی‌که اغلب بهره‌کشی از کودک، در مکان‌های سرپوشیده و دور از چشم عموم صورت می‌گیرد. کودکانی که به‌ندرت در ملأ عام ظاهر می‌شوند و به همین خاطر است که کمتر درباره آنها می‌گوییم و می‌شنویم. کودکانی که در واحدهای تولیدی کوچک، کارگاه‌ها و گاهی هم زیر سقف خانه مشغول به کار هستند.

جلوه‌ای از نابرابری

به گزارش مشترک یونیسف و سازمان جهانی کار در سال ۲۰۲۰، در جهان چیزی حدود ۱۶۰ میلیون کودک کار وجود دارد. این گزارش که هر چهار سال یک بار منتشر می‌شود، به ما می‌گوید که نیمی از این کودکان، تنها بین پنج تا ۱۱ سال دارند. بر اساس گزارش، ۷۰ درصد کودکان کار در بخش کشاورزی، ۲۰ درصد آنها در بخش خدمات و باقی در صنعت مشغول به کارند. اگرچه آمار کودکان کار در بلندمدت رو به کاهش بوده است اما پاندمی کرونا موجب رشد هشت میلیون نفری این کودکان در جهان شد. بنا بر آخرین آمار منتشرشده، در ایران چیزی حدود ۱۲۰ هزار کودک کار وجود دارد. سرپرست دفتر امور آسیب‌دیدگان اجتماعی سازمان بهزیستی کشور در فروردین سال جاری اعلام کرد از این تعداد، ۱۴هزارو ۵۰۰ کودک در سال گذشته شناسایی شدند. در ایران و با استناد به قانون حمایت از کودکان و نوجوانان که تمامی افراد زیر ۱۸سال شامل آن می‌شوند، سامان‌دهی کودکان در معرض آسیب بر عهده دستگاه‌های مختلف است. در این بین، دامنه وظایف وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مستقیما به بحث کودکان کار اشاره دارد. این وزارت مکلف است جهت جلوگیری از بهره‌کشی اقتصادی از کودکان، بر اماکن کار نظارت کند و در صورت مشاهده کودکان و نوجوانان کار بزه‌دیده، آنان را به نهادهای حمایتی و قضائی معرفی کند. همچنین این وزارت موظف است تا بر بحث بیمه نوجوانان ۱۵ تا ۱۸ سال نظارت داشته باشد. تبیین دستورالعمل‌های بهداشت کار و مراقبت پزشکی برای انطباق شرایط کار نوجوانان با استانداردهای لازم نیز بر عهده وزارت بهداشت و درمان است. در کشور ما آنچه موجب حضور کودکان کار در عرصه اجتماع می‌شود، توسعه نامتوازن در شهرها و روستاها، جنگ در کشورهای اطراف و به دنبال آن حضور مهاجران، حاشیه‌نشینی، سیاست‌گذاری غلط در حوزه رشد جمعیت، بی‌کاری، مشکلات اقتصادی و... است. به عبارتی دیگر این کودکان جلوه‌ای از ناترازی عدالت اجتماعی‌اند که خود و خانواده‌هایشان در فرایند توزیع ثروت، قدرت و منزلت به دست فراموشی سپرده شده‌اند.

اشکال پنهان کار کودک

کار کودک به دو بخش تقسیم می‌شود؛ کار مفید که به اختیار کودک انجام می‌شود و هدف از آن رشد مهارت‌ها و توانمندی‌های او است و کار بهره‌کشانه که هدف، کسب درآمد به واسطه کودک است. این کار، تابع خواست بزرگسالان و آغشته به اجبار است و تناسبی با دنیای کودک ندارد. کودک کار به کودکانی اطلاق می‌شود که با بهره‌کشی اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کنند. این کار مملو از آسیب‌های جبران‌ناپذیر است که در آینده برای کودک و جامعه هزینه گزافی دارد. کار بهره‌کشانه از کودک می‌تواند شامل طیف وسیعی از اشکال کار باشد. اشکالی که گاه از نظرها پنهان‌اند و در عرصه خیابان یافت نمی‌شوند. آنها که با ماشین‌آلات صنعتی سروکار دارند، در کوره‌های آجرپزی عرق می‌ریزند، پشت دارهای قالی رج‌به‌رج می‌بافند، محصولات مزارع کشاورزی را می‌چینند و در پروسه کاشت و داشت مشارکت می‌کنند، در بازارهای کوچک و بزرگ باربری می‌کنند، با دستان لطیف‌شان مصالح زمخت ساختمانی را جابه‌جا می‌کنند، در مواجهه با دام‌ها آسیب جدی می‌بینند، زیر سقف خانه مسئولیت بزرگسالان را به دوش می‌کشند، غذا می‌پزند، از خردسالان نگهداری می‌کنند و مشغول رفت‌وروب می‌شوند، در محیط خانه محصولات مختلف را بسته‌بندی یا سرهم می‌کنند و... . این کودکان، هرکدام به نحوی با کار بهره‌کشانه دست‌وپنجه نرم می‌کنند. برخلاف تصور رایج، سهم این کودکان از آسیب‌ها و معضلات چه‌بسا بیش از کودکان خیابانی باشد. حضور آنان پشت در کارگاه‌ها می‌تواند مقدمه‌ای برای سوءاستفاده جنسی، روانی، جسمی و مالی باشد. این کودکان در معرض انواع خشونت هستند و به واسطه ساعت‌های کار طولانی، از مشکلات جسمی رنج می‌برند. حجم کار آنان با جثه‌شان همخوانی ندارد. اغلب از تحصیل باز می‌مانند یا تحصیلات بی‌کیفیتی را پشت سر می‌گذارند. آنها که از کودکی در گود مشاغل درجه‌چندم قرار می‌گیرند، در آینده به سختی می‌توانند از آن خارج شوند و به تولید و بازتولید چرخه فقر دامن می‌زنند. حضور طولانی‌مدت آنان در فضای پرتنش و محیط آزاد، موجب می‌شود تا در آینده توانایی سازگاری و هماهنگی با خانواده و مدرسه را از دست بدهند و به واسطه همه فشارها، احتمال ارتکاب بزه در آنان بالاتر برود. در آینده این کودکان، منابع و فرصت‌های کمتری وجود دارد. روح و جسم کم‌توان‌شان تا آنجا مستهلک می‌شود که ابتلا به انواع بیماری‌های روانی و جسمی چندان بعید به نظر نمی‌رسد. کار از این کودکان مرد نمی‌سازد، بلکه به خاطر تجربیات نامتناسب با سن‌وسال، در آنان آتش خشم از اجتماع را برپا می‌کند. جامعه‌پذیری ناقص آنان، شروعی برای کج‌روی است. این کودکان، بیش از هرچیز با مشکلات بهداشتی درگیرند و اشتغال آنان در فضاهای اغلب مخاطره‌آمیز و نامناسب، امنیت جسمی آنها را به خطر می‌اندازد. دنیای خاکستری این کودکان هیچ شباهتی به دنیای شیرینی که باید تجربه کنند، ندارد. سن‌وسال‌شان با مشغولیت‌هایی که دارند جور درنمی‌آید و اصلاح این شرایط برای جلوگیری از پیامدهای سهمگین آن، امری ضروری است. شمار کودکان کار انعکاسی از شرایط ناگوار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اقشار آسیب‌پذیر جامعه است و انجام سیاست‌گذاری‌های واقع‌بینانه می‌تواند از تکرار این چرخه پیشگیری کند.

ویژه

مونا به کمک شما نیاز دارد

مونا دختری است که جوانی‌اش را در زندان گذرانده، به جرمی که خودش مسبب آن نبوده اما مسئولیتش با اوست.

مونا زمانی که زندانی شد ۲۸ساله بود. او را به اتهام کلاهبرداری دستگیر کردند. بررسی‌ها نشان داد او با مرد مورد علاقه‌اش شرکتی تأسیس کرده تا بتوانند زندگی بهتری داشته باشند، اما مرد جوان میلیاردها پول را برداشته و متواری شده و مونا را که قرانی از آن پول به جیبش نرفته با میلیاردها بدهی تنها گذاشته است. هرچند مونا در دادگاه و برای شکات این موضوع را توضیح داد اما واقعیت ماجرا این بود که امضاها و دیگر مسئولیت‌ها با او بود و مونا به خاطر اعتمادی که به آن پسر کرده بود، مجبور به پرداخت تاوان بود. متأسفانه ردی هم از مرد جوان به دست نیامد. حالا مونا ۱۰ سال از عمرش را پشت میله‌های زندان گذرانده و خانواده‌اش هرچه را داشتند فروختند تا بتوانند بدهی‌های مونا را بدهند. او یک طلبکار ۱۵ میلیاردی دارد که حاضر شده در قبال دریافت ۵۰۰ میلیون گذشت کند و حالا از آن ۵۰۰ میلیون فقط ۱۰۰ میلیون باقی مانده است. این طلبکار بزرگ‌ترین مانع آزادی مونا بعد از ۱۰ سال است. چهره این دختر اصلا شبیه ۳۸ساله‌ها نیست. جبر زندان آدمی را پیر می‌کند. مددکار مونا با کمک چند مددکار دیگر در زندان تلاش خود را برای جمع‌آوری ۱۰۰ میلیون آغاز کردند تا شاید بتوانند کمکی به این دختر که زندگی‌اش به زیر صفر سقوط کرده بکنند. اگر شما خیران هم مایل به کمک به مونا هستید می‌توانید مبلغ اهدایی خود را به شماره کارت ۵۰۲۲۲۹۱۰۸۶۶۷۴۴۲۹ بانک پاسارگاد به نام شهرزاد همتی پل‌سنگی واریز کنید. مبالغ جمع‌آوری‌شده به شماره حساب سازمان زندان‌ها منتقل خواهد شد و اسناد آن در اختیار خیرانی که بخواهند در جریان واریز قرار بگیرند، قرار خواهد گرفت. منتظر یاری شما هستیم.

چگونه در برابر اخبار منفی از روان خود مراقبت کنیم؟

لازم نیست همه چیز را بخوانید و ببینید، خبرنگارها با راستی‌آزمایی، بدون انتشار تصاویر دلخراش، یک رویداد را برایتان شرح خواهند داد.

اخبار منفی از مرگ‌ومیرهای شوک‌برانگیز تا تأثیر گرانی‌های روزمره بر بدنه زندگی مردم و شهروندان، هر کدام به نوعی در روحیه خوانندگان یا بینندگان این خبرها تأثیر خواهد داشت. بسیاری برای مراقبت از روان خود سعی می‌کنند به طور کامل در بی‌اطلاعی به سر ببرند و عده‌ای دیگر تعادلی را برای خود انتخاب می‌کنند و بر اساس آن از وضعیت جامعه مطلع می‌شوند.

در این یادداشت چند راهکار برای مقابله با اخبار منفی در نظر گرفته و بر این تأکید شده که خبرهای هولناک بر سلامت جسمی و روانی تأثیر منفی دارد. لازم نیست حتما به صورت مستقیم درگیر فجایع طبیعی یا حوادث و حملات مرگبار باشید تا آثار منفی آن را احساس کنید.

در دورانی که ما از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی به بدترین فجایع انسانی، دسترسی سریع، نامحدود و بی‌قیدوبند داریم، خودمان باید خبرهایی را که به ما می‌رسد کنترل کنیم تا بتوانیم روان سالم داشته باشیم.

اما در دنیایی که شبانه‌روز در معرض اخبار بد هستیم، تأثیر روانی این حجم زیاد تراژدی را چگونه کنترل کنیم؟

اگر خبرهای روزانه شما را ناراحت می‌کند، با کسانی که به آنها اعتماد دارید حرف بزنید. مهم است که آنچه شما را نگران کرده با دیگران تقسیم کنید.

به یاد داشته باشید ناراحتی، نگرانی و عصبانیت از خبرهای بد کاملا طبیعی است. شما تنها فردی نیستید که تحت تأثیر این اخبار ناراحت می‌شوید.

به احساس بد خود از دنبال‌کردن خبرهای منفی اجازه بروز بدهید تا بتوانید با آن کنار بیایید و آن را پشت سر بگذارید.

کارهایی انجام دهید که شما را خوشحال می‌کند. فیلم یا سریال مورد علاقه‌تان را ببینید، ورزش کنید یا با دوستانتان وقت بگذرانید تا اثر منفی اخبار بد روی شما کمتر شود.

سعی کنید در اخباری که دنبال می‌کنید تعادل را رعایت کنید. اگر یک خبر ناراحت‌کننده می‌خوانید، بعد از آن خبری بخوانید که شما را امیدوار می‌کند.

اگر برای مثال ویدئویی از اجساد قربانیان یک حادثه، یا بدتر از آن صحنه کشته‌شدن یک انسان در شبکه‌های اجتماعی دست به دست می‌شود، یادتان باشد که لازم نیست حتما آن تصاویر را ببینید. حتی اگر می‌خواهید در جریان خبرها قرار بگیرید، روزنامه‌نگارها قبلا کار سخت را برای شما انجام داده‌اند و با دیدن این ویدئوها و راستی‌آزمایی آنها، بدون انتشار تصاویر دلخراش، آخرین رویدادها را برای شما گزارش می‌کنند.

شما نمی‌توانید همه مشکلات جهان را حل کنید و دنیا را نجات دهید، پس سعی کنید بر وضعیت روانی خودتان مسلط شوید. تلویزیون را خاموش کنید، فیس‌بوک و توییتر و تلگرام را برای مدتی قطع کنید و موبایلتان را شب‌ها به رختخواب نبرید.

سعی کنید بفهمید که دقیقا کدام خبرها بیشتر شما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از اخباری که تأثیر منفی بیشتری روی شما دارد فاصله بگیرید. اگر با واکنش‌های روانی خود در برابر خبرها بهتر آشنا باشید، راحت‌تر می‌توانید عادت‌های خود در پیگیری خبرها را تغییر دهید. دکتر حسین رجایی، روان‌پزشک و کارشناس علوم سیاسی، با اشاره به اینکه «آگاهی از رویدادهای جهان اطراف همیشه مفید است» توصیه کرده است که مخاطبان «تعادل را در پیگیری خبرها رعایت کنند تا شادی غیرواقع‌بینانه یا اضطراب بیش از حد نداشته باشند».

برای خیلی از ما در معرض اخبار نبودن گزینه عملی نیست، به‌ویژه در فضای زندگی مدرن امروز که خبرهای سیاسی و اقتصادی رابطه مستقیم با زندگی روزمره دارند. اما مسئله آن است که ما تأثیر رویدادهای خبری را بر زندگی روزانه خود دست بالا می‌گیریم، برای اینکه تصور می‌کنیم ثبات زندگی ما را از بین می‌برند. به همین دلیل است که برای حفظ ثبات زندگی و آرامش ذهنی خود، وسواس‌گونه به دنبال پیگیری خبرهایی هستیم که عمدتا در زمره اخبار منفی دسته‌بندی می‌شود.

وسواس پیگیری اخبار ما را نسبت به آینده نامطمئن می‌کند و همین موضوع باعث اضطراب می‌شود. با توجه به اینکه رویدادهای آینده در هر حال ناشناخته است، پیگیری وسواس‌گونه خبرها به ما این حس را می‌دهد که اوضاع جهان روز به روز بدتر می‌شود.

دکتر حسین رجایی در رابطه با تأثیرات روانی اخبار منفی گفته است: «بر اساس نظریه روحیه‌محور در روان‌شناسی، افرادی که مضطرب هستند خودشان بیشتر تمایل دارند به دنبال خبرهای اضطراب‌آور بروند و به همین دلیل تصور می‌کنند که حجم این خبرها در رسانه‌ها زیاد است».

با وجود آنکه به محض رخ‌دادن رویدادهای ناگوار، بخش بزرگی از پوشش خبری رسانه‌ها به آن اتفاق اختصاص می‌یابد و تقریبا همه مردم درباره آن حرف می‌زنند، به یاد داشته باشید احتمال کمی وجود دارد که آن اتفاق برای شما یا اعضای خانواده و دوستانتان رخ دهد.

خبرهای منفی ممکن است باعث شود تصور کنیم دنیا روز به روز تاریک‌تر می‌شود. باید تلاش کنیم تا با مصرف عامدانه خبرهای مثبت، در مقابل این تصور بایستیم.

وقتی باور کنیم دنیا رو به قهقرا می‌رود، این موضوع بر تصمیم‌گیری‌های روزمره و همچنین رویکرد سیاسی ما تأثیر منفی دارد؛ حتی اگر در باور به اینکه دنیا هر روز جای بدتری می‌شود در اشتباه باشیم.

استیون پینکر، روان‌شناس و متخصص علوم شناختی، در پژوهشی که بر اساس اقتصاد، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و تاریخ بشر انجام داده است، می‌گوید انسان امروز در دنیایی زندگی می‌کند که نسبت به قرن‌های گذشته خشونت کمتر و رفاه و امنیت و سلامت بیشتری را تجربه می‌کند. در واقع زندگی بشر نسبت به قرن‌های گذشته روند رو به پیشرفتی داشته است، تنها نکته آن است که با توجه به پیشرفت صنعت ارتباطات، امروز فجایع بیش از گذشته در مقابل چشمان ما هستند.

اگر با پیگیری خبرهای روزمره احساس درماندگی می‌کنید، حداقل می‌توانید مطمئن باشید آدم بی‌تفاوتی نیستید و به رنج انسان‌ها اهمیت می‌دهید. توصیه روان‌شناسان آن است که تلاش کنید احساس ناراحتی و درماندگی از خواندن خبرهای منفی روزمره، مانعی برای انجام کارهای مثبت نباشد.

جدول ۴۵۱۱ • طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- دستگاهی در تأسیسات گرمایشی- نمودار درختی نسبت‌های خانوادگی- جوشش ۲- گرافیست و نقاش معاصر ایرانی که بسیاری از کتاب‌های درسی را تصویرگری کرده است- راهی که به آخر نمی‌رسد ۳- دشمن سرسخت- خوشبخت- تعلق ۴- مؤثر و مفید- ترشی بادمجان- عیب و ننگ ۵- از القاب اشرافی اروپا- پرنده‌ای لذیذگوشت- آشیانه ۶- برقرارکردن ارتباط تلفنی- مرکز سم‌زدایی بدن- مرطوب ۷- کتاب‌های عربی- به اماکن متبرکه رفتن- آسان‌گیری ۸- سگ دریایی- قوم حضرت موسی(ع)- نادان- عرب می‌گوید: بگو ۹- سخن گستاخانه- وسیله کمک‌حرکتی کودکان نوپا- جانشین ۱۰- به پارچه می‌زنند تا براق شود- سحاب- سرپرست ۱۱- از وسایل حمل‌ونقل درون‌شهری- هجوم- جای خالی از هوا ۱۲- دلیل و برهان- سرور شهیدان جنگ احد- تواضع ۱۳- فرودگاه تهران- رشته‌ای در موسیقی- خاک سفالگری ۱۴- حرف پیروزی- فیلمی کلاسیک ساخته جرج کیوکر با بازی آدری هپبورن ۱۵- نام قدیم زاهدان- کوه‌ها- سامانه‌ای در سیستم بانکی برای انتقال پول

عمودی:

۱- ارباب- سرپرستی کسی را برعهده‌گرفتن- ستوده‌شده ۲- واله و عاشق- پشت‌گرم- مجهز کردن ۳- شمردن- پلکان درشکه- هواپیمای دربستی ۴- مدرک کارشناسی- تکیه کلام درویش- سرپیچی کردن ۵- کفر ... از کفت بیرون کند- از القاب حضرت فاطمه(س)- سرپوش لامپ ۶- ممکن است- از الفبای انگلیسی- از صفات خداوند به معنی بخشاینده ۷- پرنده شب‌پرواز- پیشی‌گرفتن- متقارن ۸- جای پا- رهبر حزب- شیفته و شیدا- تیر پیکاندار ۹- از نام‌های دوزخ- آن را پدر علم دانسته‌اند- مقابل ۱۰- دسته پیستون اتومبیل- زادگاه حضرت ابراهیم(ع)- ورقه فلزی بسیار نازک ۱۱- چیرگی- بخش هلالی انتهای ناخن- ویران ۱۲- نثر- هم‌بازی هاردی- نمای نزدیک در سینما ۱۳- خوشامدگویی- درگذشت- حرف انتخاب ۱۴- سازمان، نهاد- دورترین- لطافت ۱۵- شعله آتش- اندک- از بخش‌های اوستا

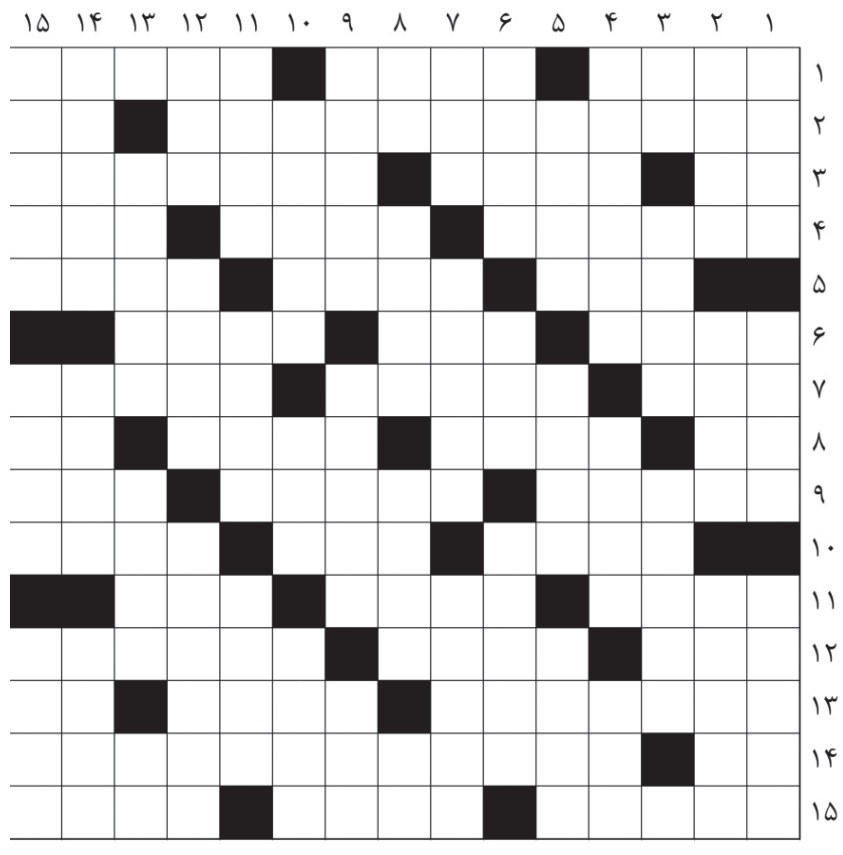

حل سودوکو سخت

۷	۶	۱	۹	۲	۴	۳	۵	۸
۳	۵	۹	۶	۷	۸	۲	۱	۴
۴	۸	۴	۱	۵	۳	۷	۶	۹
۴	۱	۳	۲	۸	۹	۵	۷	۶
۸	۷	۵	۳	۱	۶	۴	۹	۲
۶	۹	۲	۷	۴	۵	۱	۸	۳
۱	۳	۸	۴	۹	۷	۶	۲	۵
۵	۴	۷	۸	۶	۲	۹	۳	۱
۹	۲	۶	۵	۳	۱	۸	۴	۷

حل سودوکو ۳۵۰۶

۴	۳	۸	۶	۱	۵	۲	۷	۹
۶	۷	۵	۲	۹	۸	۴	۱	۳
۲	۹	۱	۴	۷	۳	۵	۸	۶
۸	۲	۶	۵	۳	۴	۱	۹	۷
۵	۱	۳	۷	۶	۹	۸	۴	۲
۷	۴	۹	۱	۸	۲	۶	۳	۵
۹	۶	۲	۸	۴	۷	۳	۵	۱
۳	۵	۴	۹	۲	۱	۷	۶	۸
۱	۸	۷	۳	۵	۶	۹	۲	۴

حل جدول ۴۵۱۰

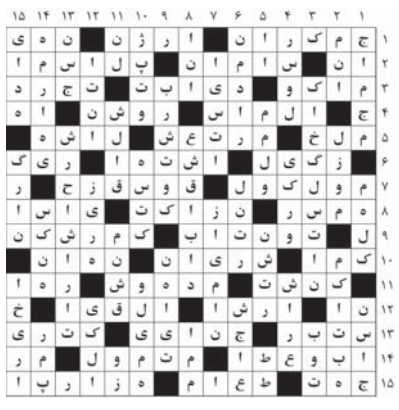

سودوکو سخت ۳۵۰۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۶							
		۴	۵				۸	
	۳	۱		۹	۷	۴		
		۹	۷	۸				
	۵						۴	
				۲	۵	۱		
		۸	۲	۳		۶	۱	
	۲				۱	۳		
							۵	

سودوکو ساده ۳۵۰۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

			۵		۴			۹
۳					۱		۷	۶
	۶	۹					۸	
		۳	۲			۱		
	۹		۱	۴	۷		۲	
		۴			۹	۶		
	۷					۳	۱	
۲	۵		۶					۸
۴			۹		۵			